

การปฏิบัติต่อสัญญาในคดีล้มละลายของประเทศไทย

4.1 แนวความคิดในการปฏิบัติต่อสัญญาในคดีล้มละลาย

ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสัญญา เมื่อบุคคลใดทำสัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดไว้ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อสัญญานั้น อันเป็นไปตามหลักความ คักดีสิทธิแห่งการแสดงเจตนา และแม้บุคคลนั้นจะต้องเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายล้มละลาย ถูกพิทักษ์ทรัพย์ ถูกพิพากษาให้ล้มละลาย หรือถูกฟื้นฟูกิจการ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลนั้นหมดอำนาจ ในการจัดการทรัพย์สินของตนก็ตาม แต่ถ้าไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติให้สัญญานั้นเป็นอันระงับ ไปโดยเหตุแห่งการล้มละลายของคู่สัญญาแล้ว ก็ต้องถือว่าสัญญานั้นยังคงผูกพันต่อกันอยู่¹ หากได้ ระงับสิ้นไปด้วยเหตุล้มละลายไม่ อย่างไรก็ตาม หากปรากฏว่าการปฏิบัติตามสัญญาต่อไปจะ ก่อให้เกิดภาระยิ่งกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 122 และมาตรา 90/41 ทวิ ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้บริหารแผนบอปิดสัญญา นั้นได้ เพื่อที่จะรักษามูลค่าของกองทรัพย์สินให้ดำรงคงอยู่สูงสุด อีกทั้งในกรณีของการฟื้นฟู กิจการยังเป็นการรักษากิจการของลูกหนี้ให้อยู่รอด สามารถดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการต่อไป ได้ อันจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในการได้รับชำระหนี้คืน ทั้งนี้ คู่สัญญาที่ถูกบอปิด สัญญาจะเข้ามาอยู่ในกลุ่มเจ้าหนี้ไม่มีประกัน โดยมีสิทธิได้รับชำระหนี้ค่าเสียหายอันเกิดจากการ บอปิดสัญญานั้นเฉลี่ยตามส่วนแห่งจำนวนหนี้ อันทำให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้โดยเสมอ ภาคกันด้วยความเป็นธรรม ในทางตรงข้าม หากปรากฏว่าสัญญานั้นแม้จะมีภาระ แต่ภาระ ดังกล่าวไม่เกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ดังนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมต้องปฏิบัติตาม สัญญานั้นต่อไป

หากมองในทัศนะของกฎหมายลักษณะสัญญาอันเป็นกฎหมายเอกชนจะเห็นว่า เสมือนเป็นการใช้กฎหมายล้มละลายเป็นเครื่องมือปิดพัวสัญญา แต่ถ้ามองในทัศนะของ

¹ หลวงสารกิจปริชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะล้มละลาย, หน้า 177. ทั้งนี้ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติให้สัญญาะงับสิ้นไปเพราะเหตุที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตกเป็นบุคคล ล้มละลาย ในสัญญาตัวแทน ตามมาตรา 826 วรรค 2 และสัญญาเข้าหุ้นส่วนสามัญ ตามมาตรา 1055(5) เป็น ต้น

กฎหมายล้มละลายซึ่งต้องยอมรับความจริงว่า เมื่อลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้ทุกคนทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักรย่อมต้องเสียหายด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อเจ้าหนี้ทุกคนต้องเสียหายแล้วก็ควรจะต้องช่วยกันเฉลี่ยความเสียหายโดยทั่วกัน (เว้นแต่เป็นเจ้าหนี้มีประกันซึ่งกฎหมายล้มละลายได้คุ้มครองไว้เป็นพิเศษ) ในบรรดาเจ้าหนี้ธรรมดาด้วยกันย่อมไม่สมควรที่จะให้เจ้าหนี้ประเภทหนึ่งประเภทใดได้รับสิทธิพิเศษดีกว่าเจ้าหนี้อื่น เว้นแต่จะเป็นไปตามลำดับบุริมสิทธิที่ตามมาตรา 130 ได้กำหนดไว้

ความผูกพันในทางหนี้สินระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้นั้น แม้กฎหมายล้มละลายจะยังคงยึดถือกฎหมายแพ่งเป็นหลักในการพิจารณาอยู่เป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่วิธีการที่จะจัดการกับทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งปันให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายได้มีบัญญัติเป็นพิเศษไว้ในกฎหมายล้มละลายแล้ว จึงชอบที่จะดำเนินไปตามกฎหมายล้มละลาย กฎหมายล้มละลายนั้นจะต้องตีความคนละทศนะกับในทางแพ่ง ในทางแพ่งนั้นถือหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งเจตนาของคู่สัญญาเป็นใหญ่ แต่ในทางกฎหมายล้มละลายนั้นถือหลักความเป็นธรรมระหว่างเจ้าหนี้ทั้งหลายเป็นใหญ่ด้วย² ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการเกี่ยวกับสัญญาที่เป็นภาระเกินควรเป็นกลไกพิเศษที่กฎหมายล้มละลายได้สร้างขึ้นมา ด้วยเหตุนี้ แม้บทบัญญัติแห่งกฎหมายล้มละลายจะแตกต่างไปจากหลักในทางแพ่งอันเป็นบททั่วไป ก็ต้องบังคับตามกฎหมายล้มละลายซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับเฉพาะบุคคลที่มีหนี้สินล้มพันตัวหรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ ตามสุภาษิตลาตินที่ว่า "Specialis Generalebus Derogat" หรืออาจเรียกว่า หลักกฎหมายพิเศษมาก่อนกฎหมายทั่วไป³

การที่กฎหมายล้มละลายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้บริหารแผนไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาได้นี้มีผลให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้บริหารแผนมีสิทธิเลิกสัญญานั้นได้โดยเป็นข้อยกเว้นหรือเพิ่มเติมเรื่องสิทธิในการเลิกสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้บริหารแผนปฏิเสธ

² ทวี กสิยพงศ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483, หน้า 368.

³ สมยศ เชื้อไทย, คู่มือศึกษาวิชากฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป, หน้า 96.

ไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 122 และมาตรา 90/41 ทวิ นี้ ผลก็เป็นว่าสัญญาระหว่างลูกหนี้กับบุคคลภายนอกเลิกกันไปโดยผลแห่งกฎหมาย⁴

การไม่ยอมรับหรือการบอกปิดสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้นี้ มุ่งที่จะทำให้สัญญาบางประเภทซึ่งอาจจะไม่มีความจำเป็นที่กองทรัพย์สินหรือกิจการต้องรับภาระดำเนินการต่อไปสิ้นสุดลง⁵ ทำให้ไม่ต้องถูกผูกมัดในสัญญาที่เป็นที่เสียหายแก่กองทรัพย์สิน มีผลทำให้กองทรัพย์สินไม่ต้องเสียทรัพย์สินไป หรือได้รับทรัพย์สินกลับคืนมา⁶ ซึ่งย่อมเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายทำให้ได้รับชำระหนี้คืนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม คู่สัญญาที่ถูกบอกปิดสัญญานั้นย่อมได้รับความเสียหาย เพราะไม่เป็นไปตามสัญญาที่ทำกันไว้ และขัดแย้งกับหลักในทางแพ่ง ซึ่งสิทธิในการเลิกสัญญาโดยทั่วไปย่อมเป็นสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ผิดสัญญาที่จะเลือกที่จะเลิกสัญญาที่คู่สัญญาอีกฝ่ายได้ประพฤติผิดสัญญาหรือไม่ ส่วนคู่สัญญาฝ่ายลูกหนี้ไม่มีสิทธิที่จะเลิกสัญญาที่ตนผิดสัญญาเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญานั้นได้ ดังนั้นกฎหมายล้มละลายจึงระวางมิให้ผู้ที่ถูกบอกปิดสัญญานั้นเสียหายจนเกินไป จึงได้บัญญัติให้คู่สัญญาที่ถูกบอกปิดสัญญานั้นมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นได้⁷ อันเป็นการแปลงสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาไปเป็นการชำระหนี้ค่าเสียหาย เสมือนหนึ่งเป็นการผิดสัญญา ซึ่งส่งผลให้เจ้าหนี้ตามสัญญานั้นสามารถขอรับชำระหนี้ได้ และในทางกลับกันคู่สัญญาจะสามารถนำเอาทรัพย์สินเหล่านั้นไปทำสัญญากับบุคคลอื่นต่อไปได้ การที่กฎหมายล้มละลายได้บัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะกฎหมายล้มละลายมีวัตถุประสงค์จะให้เจ้าหนี้ทุกคนของลูกหนี้มีสิทธิเสมอภาคกันตามส่วนในทรัพย์สินของลูกหนี้ ไม่ว่าจะเจ้าหนี้นั้นจะเป็นเจ้าหนี้เงิน หรือเจ้าหนี้ที่มีวัตถุเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างก็ตาม⁸

⁴ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 314.

⁵ วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ, กฎหมายฟื้นฟูกิจการ, หน้า 115.

⁶ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 313.

⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 122 วรรคสอง และ 90/41 ทวิ วรรค

ท้าย.

⁸ วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ, กฎหมายฟื้นฟูกิจการ, หน้า 115.

⁹ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 314.

4.2 การปฏิบัติต่อสัญญาในกระบวนการล้มละลาย

สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่มีอยู่ตามสัญญานั้นเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ตามมาตรา 109(1) ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์สินดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากปรากฏว่าสิทธิเรียกร้องตามสัญญานั้นมีภาระอยู่ด้วยซึ่งการปฏิบัติตามสัญญาต่อไปจะก่อให้เกิดภาระยิ่งกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 122 ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญานั้นได้ เพื่อที่จะรักษามูลค่าของกองทรัพย์สินให้ดำรงคงอยู่สูงสุด อันจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในการได้รับชำระหนี้คืน

4.2.1 หลักเกณฑ์ในการรับเอาหรือบอกปิดสัญญา

พระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 122 บัญญัติว่า "ภายในกำหนดเวลาสามเดือนนับแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญานั้นได้"

บุคคลใดได้รับความเสียหายโดยเหตุที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับดังกล่าว มีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายได้"

มาตรา 92 บัญญัติไว้มีสาระสำคัญว่า บุคคลใดได้รับความเสียหายเพราะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาตามมาตรา 122 มีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 (2) เดือนสำหรับเจ้าหนี้ที่อยู่ในราชอาณาจักร และไม่เกิน 4 เดือนสำหรับเจ้าหนี้นอกราชอาณาจักร) นับจากวันที่อาจใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามีข้อโต้แย้งเป็นคดี ให้นับจากวันคดีถึงที่สุด

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1.1 ประเภทของสัญญาที่สามารถบอกปิดได้

มาตรา 122 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ใช้ดุลพินิจ ไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญา หากปรากฏว่าสิทธิตามสัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ดังนั้น ในเบื้องต้นจะต้องปรากฏว่า

1. สัญญานั้นเป็นสัญญาที่ลูกหนี้ยังคงมีสิทธิตามสัญญา กล่าวคือ เป็นสิทธิตามสัญญาที่ลูกหนี้จะพึงได้รับมา ไม่ใช่สิทธิตามสัญญาที่ผู้อื่นจะพึงได้รับไป ดังนั้น หากลูกหนี้ไม่มีสิทธิใดๆ คงมีแต่เพียงหน้าที่ตามสัญญา เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หาอำนาจบอกปิดสัญญานั้นไม่ เช่น สัญญาที่ลูกหนี้เป็นผู้กู้ยืมเงิน เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกชำระหนี้ได้ แต่ลูกหนี้หาสิทธิอันใดไม่ หรือสัญญาต่างตอบแทนซึ่งคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ชำระหนี้ครบถ้วนตามสัญญาแล้ว คงเหลือแต่ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญานั้น¹⁰ หรือสิทธิของคู่สัญญาอีกฝ่ายในการบอกเลิกสัญญาตามข้อสัญญา¹¹ เป็นต้น แต่หากสิทธิดังกล่าวได้มีการฟ้องร้องเป็นคดีและศาลได้พิพากษาตามยอม ดังนี้ มิใช่สิทธิตามสัญญาโดยแท้ แต่เป็นสิทธิตามคำพิพากษา จะอ้างมาตรา 122 มาปฏิเสธสัญญาไม่ได้¹²

2. สัญญานั้นเป็นสัญญาที่มีภาระหรือมีหนี้สินเกี่ยวกับสัญญาที่ลูกหนี้มีอยู่ในขณะถูกพิทักษ์ทรัพย์ เช่น ลูกหนี้ยังมีหน้าที่ต้องชำระราคา ค่าเช่า หรือต้องส่งมอบโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เป็นต้น และ

3. สัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ซึ่งคำว่า “ภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้” หมายความว่า “ได้ไม่เท่าเสีย”¹³ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีภาระผูกพัน

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 5623/2541 และ 627-645/2542.

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1224/2504.

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 1289/2514.

¹³ ทวี กสิยพงศ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483, หน้า 362.

ล้นพ้นจากประโยชน์ที่จะพึงได้นั้นเอง¹⁴ จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องใคร่ครวญว่าสิทธิตามสัญญา นั้นควรรับไว้เพื่อปฏิบัติต่อไปหรือควรจะปฏิเสธตามอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องยึดหลักว่าจะเป็นการเสียประโยชน์แก่กองทรัพย์สินหรือไม่เป็นสำคัญ¹⁵ การรับสิทธิตามสัญญาที่มีลักษณะได้ไม่เท่าเสียไว้นั้น นอกจากจะไม่ทำให้กองทรัพย์สินได้ประโยชน์งอกเงยขึ้นแล้ว ยังทำให้กองทรัพย์สินเสียหายอีกด้วย ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะพิจารณาว่าภะนั้นเกินควรกว่าประโยชน์หรือไม่

การที่จะถือว่าสิทธิตามสัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้หรือไม่ ต้องพิจารณาแล้วแต่เหตุการณ์เป็นเรื่องๆไป โดยต้องชั่งระหว่างประโยชน์ที่จะพึงได้จากการรับสิทธิตามสัญญากับภาระที่จะเกิดขึ้นจากสัญญานั้น ซึ่งเรื่องการชั่งระหว่างประโยชน์กับภาระที่จะเกิดจากสัญญานี้ นักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่าย

ฝ่ายแรกเห็นว่า การชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์กับภาระที่จะเกิดจากสัญญานี้ ต้องเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์กับภาระที่จะเกิดจากสัญญานั้นโดยตรง เช่น ถ้าลูกหนี้ได้ทำสัญญาจะขายที่ดินให้ผู้ซื้อไว้ในราคาพอสมควรแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะปฏิเสธไม่รับเงินค่าที่ดินส่วนที่เหลือเพื่อไม่ยอมโอนขายไม่ได้¹⁶ กล่าวคือ ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาตามข้อตกลงในสัญญาแล้วเห็นว่าภาระตามสัญญานั้นไม่เกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้รับตามสัญญา แม้ว่าการไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาจะไม่ทำให้กองทรัพย์สินเพิ่มพูนขึ้นมา เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่มีอำนาจที่จะไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญานั้น ดังนั้น ถ้าการไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญานั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่กองทรัพย์สินโดยสถานอื่น ทั้งที่ภาระไม่เกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญานั้นไม่ได้¹⁷

¹⁴ เสนอ บุญเกียรติ, คำบรรยายวิชากฎหมายล้มละลาย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 108.

¹⁵ สุธีร์ ศุภนิศย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, หน้า 92.

¹⁶ ทวี กลียพงษ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483, หน้า 366.

¹⁷ วิชัย วิวิทเสวี, กฎหมายลักษณะล้มละลาย (กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2518).

ฝ่ายที่สองเห็นว่า คำว่า "ภาวะ" ตามมาตรา 122 นี้ น่าจะหมายถึงภาวะที่
 กองทรัพย์สินของลูกหนี้สามารถปรับปฏิบัติได้ตามความเป็นจริง และคำว่า "ประโยชน์ที่จะพึงได้"
 ก็น่าจะหมายถึงประโยชน์ที่จะพึงได้แก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ตามความเป็นจริงด้วยเช่นเดียวกัน
 หาใช่เพียงแต่ประโยชน์และภาวะตามตัวหนังสือในสัญญาเท่านั้นไม่¹⁸ เช่น ลูกหนี้ทำสัญญาจะ
 ขายที่ดินให้ผู้จะซื้อในราคา 1,000,000 บาท ซึ่งเป็นราคาพอสมควร และลูกหนี้ได้รับเงินค่าที่ดิน
 จากผู้จะซื้อไว้แล้วเป็นจำนวน 900,000 บาท และใช้เงินนั้นหมดไปแล้ว แต่ลูกหนี้ยังไม่ได้โอน
 กรรมสิทธิ์ที่ดินให้ผู้จะซื้อ ดังนี้ ภาวะตามความเป็นจริงก็คือกองทรัพย์สินจะต้องโอนกรรมสิทธิ์
 ที่ดินราคา 1,000,000 บาทให้แก่ผู้จะซื้อ ส่วนประโยชน์ตามความเป็นจริงก็คือ ได้รับชำระหนี้ที่
 ค้างอยู่จำนวน 100,000 บาท หรือหากเป็นกรณีที่ลูกหนี้ต้องชำระราคาให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายใน
 สัญญาซึ่งกำหนดราคาไว้พอสมควร ดังนี้ ภาวะตามความเป็นจริงอาจเป็นความสามารถของ
 กองทรัพย์สินที่จะรับสิทธิตามสัญญาว่าจะสามารถรับภาวะได้หรือไม่ หรือเกินกว่าที่เจ้าพนักงาน
 พิกัดทรัพย์จะจัดการได้หรือไม่ ซึ่งในสองกรณีดังกล่าวหากเจ้าพนักงานพิกัดทรัพย์ปฏิเสธสิทธิ
 ตามสัญญาไม่ได้ ย่อมทำให้ผู้จะซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้คนหนึ่งย่อมมีสิทธิได้รับชำระหนี้ของตนเต็มตาม
 สัญญา ส่วนเจ้าหนี้อื่นอีกหลายรายซึ่งอยู่ในฐานะเจ้าหนี้ไม่มีประกันเหมือนกันคงได้รับเพียงส่วน
 เหลือจากทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้หรืออาจไม่ได้รับชำระหนี้เลย หากลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอื่นอีก ดังนี้
 จะเป็นการขัดกับหลักการในกฎหมายล้มละลายที่ต้องการให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้โดย
 เสมอภาคกันหรือไม่¹⁹ ซึ่งในสายตาของกฎหมายล้มละลายนั้นย่อมมีเจ้าหนี้อยู่เพียง 2 ประเภท
 เท่านั้น คือ เจ้าหนี้มีประกันกับเจ้าหนี้ไม่มีประกัน เจ้าหนี้มีประกันนั้นหมายถึง เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือ
 ทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า สิทธิยึดหน่วง หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนอง
 เดียวกับผู้รับจำนำ ตามมาตรา 6 เจ้าหนี้มีประกัน 4 อย่างนี้เท่านั้นที่มาตรา 95 ย่อมให้มีสิทธิเหนือ
 ทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันโดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ ส่วนเจ้าหนี้อื่นนอกจากนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้กู้
 ผู้จะซื้อ ผู้จะขาย ผู้ให้เช่า ผู้ทรงตัวเงิน หรือเจ้าหนี้ชนิดใดก็ตามที่ไม่มีหลักประกัน 4 อย่างดังกล่าว
 ย่อมอยู่ในฐานะเจ้าหนี้ธรรมดาซึ่งขอที่จะได้รับชำระหนี้โดยเสมอภาคกันตามมาตรา 27 ไม่ว่าจะ
 เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่งไว้แล้วแต่คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณา

¹⁸ ทวี กสิยพงศ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483, หน้า 369.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 368.

ก็ตาม จะต้องขอรับชำระหนี้ภายใน 2 เดือนตามมาตรา 91, 92 และ 93 ทั้งสิ้น ไม่มีใครได้รับสิทธิพิเศษกว่าใครเลย²⁰

นอกจากนี้ ศาลฎีกายังได้เคยวินิจฉัยถึงกรณีที่สิทธิตามสัญญาไม่ภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ว่า รวมถึงกรณีที่การปฏิบัติตามสัญญานั้นทำให้เกิดข้อยุ่งยากด้วยประการต่างๆ²¹

ดังนั้น หากปรากฏว่าสิทธิตามสัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมมีอำนาจบอกปิดสัญญานั้นได้ ในทางตรงข้าม หากสัญญานั้นเป็นสัญญาที่ลูกหนี้มีสิทธิตามสัญญา และในขณะเดียวกันก็มีภาระตามสัญญานั้นด้วย แต่หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าภาระนั้นไม่เกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมต้องรับเอาสัญญานั้นไว้ดำเนินการปฏิบัติตามสัญญาต่อไป

4.2.1.2 อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรับเอาหรือบอกปิดสัญญา

มีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าอำนาจของเจ้าพนักงานในการบอกปิดสัญญาตามมาตรา 122 นี้ ถือว่าเป็นการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สละสิทธิตามมาตรา 145(3) ซึ่งเป็นข้อจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเจ้าหนี้ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ (กรณีไม่ได้ตั้งกรรมการเจ้าหนี้ไว้) ก่อนหรือไม่ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ นักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่าย

ฝ่ายแรกเห็นว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเจ้าหนี้ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพราะเป็นการสละสิทธิตามมาตรา 145(3)²² เนื่องจากมาตรา 145(3) บัญญัติไว้กว้างๆว่าสละสิทธิ ดังนั้น ไม่ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 367.

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2376-2378/2532 และ 4432-4593/2534.

²² วิชัย วิวิตเสวี, กฎหมายลักษณะล้มละลาย, หน้า 104.

ทรัพย์จะสละสิทธิในกรณีใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเจ้าหนี้ก่อน

ฝ่ายที่สองเห็นว่า การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการบอกปิดสัญญา ตามมาตรา 122 เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 145(3) เพราะเป็นอำนาจพิเศษของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์²³ ส่วนการสละสิทธิตามมาตรา 145(3) เป็นการสละสิทธิในกรณีอื่น นอกจากการสละสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาที่มีภาระมากเกินไปกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ตามมาตรา 122²⁴

ในทางปฏิบัตินั้น การบอกปิดสัญญาเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พึงจะได้รับความเห็นชอบจากกรรมการเจ้าหนี้หรือที่ประชุมเจ้าหนี้²⁵ เนื่องจากหากเป็นเรื่องที่ต้องใช้เงินในจำนวน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะปรึกษาเจ้าหนี้ก่อน ส่วนในกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รับเอาสัญญาเพื่อปฏิบัติต่อไป เนื่องจากเห็นว่าสัญญานั้นไม่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ พระราชบัญญัติล้มละลายมิได้กำหนดข้อจำกัดอำนาจไว้แต่อย่างใด

4.2.1.3 กำหนดเวลาในการบอกปิดสัญญา

ตามมาตรา 122 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องบอกปิดไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบว่ามีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ วันที่ทราบนี้คือวันที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบถึงความมีอยู่แห่งสัญญานั้น โดยคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ยื่นคำร้องขอให้มีการปฏิบัติตามสัญญานั้นเอง ดังนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องมีคำสั่งภายใน 3 เดือนนับแต่วันรับคำร้องไว้พิจารณา หากไม่บอกปิดภายในกำหนดเวลานี้อย่อมต้องผูกพันปฏิบัติตามสัญญานั้น²⁶ ซึ่งหาก

²³ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 315.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 271.

²⁵ วิเศษ วิเศษสุรอรธ, กฎหมายฟื้นฟูกิจการ, หน้า 115.

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 990/2509.

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ก็ถือว่าผิดสัญญา อาจถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานผิดสัญญาได้²⁷

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจทราบถึงสิทธิหรือภาระตามสัญญาได้จากการสอบสวนกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือบุคคลอื่นที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกมา หรือจากวิธีการใดๆ ที่มีหลักฐานชัดเจน หรือเมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายซึ่งมิได้ผิดสัญญาแต่อย่างใดได้ยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งในทางปฏิบัติของกรมบังคับคดีนั้น เมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ปฏิบัติตามสัญญาที่ลูกหนี้ได้ทำไว้กับตน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องพิจารณาว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ โดยนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 18 เรื่องการตรวจคำคู่ความมาใช้บังคับโดยอนุโลม หากมีคำสั่งรับคำร้องจึงตั้งสำนวนขอปฏิบัติตามสัญญาและกำหนดวันนัดสอบสวน เมื่อตั้งสำนวนแล้ว ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมายสำนวน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องออกหมายนัดแจ้งให้ผู้ร้องนำพยานหลักฐานมาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวน (กรณีผู้ร้องยังไม่ทราบนัด) และออกหมายแจ้งวันนัดสอบสวนผู้ร้อง พร้อมส่งสำเนาคำร้องให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และลูกหนี้ให้มาซักค้านพยานผู้ร้อง โดยให้ยื่นคำคัดค้านต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนหรือภายในวันนัดสอบสวน

ในการสอบสวนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องสอบสวนพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้อง เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ ลูกหนี้ ผู้คัดค้าน (ถ้าหากมี) หรือหมายเรียกบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับสัญญาที่ต้องปฏิบัติตามทำการสอบสวนตามที่เห็นสมควร โดยประเด็นที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรสอบสวนคือ

- สัญญาที่ผู้ร้องอ้างนั้นได้ทำถูกต้องและมีผลบังคับตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด
- สัญญาที่ผู้ร้องกล่าวอ้างอยู่ในข่ายที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขอให้ศาลเพิกถอนตามมาตรา 113 หรือ 115 ได้หรือไม่
- สิทธิตามสัญญาที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้หรือไม่

²⁷ หลวงสารกิจปริชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะล้มละลาย, หน้า 178.

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐานของคู่ความทุกฝ่ายให้เสร็จโดยเร็ว เพื่อทำคำสั่งให้เสร็จภายใน 3 เดือน โดยหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าสิทธิตามสัญญา นั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้รับ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องปฏิเสธไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญา นั้น โดยมีคำสั่งไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญา และยกคำร้องของผู้ร้อง แต่หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าสิทธิตามสัญญา นั้นมีประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินมากกว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามสัญญาต่อไป²⁸

มีปัญหาต้องพิจารณาว่ากำหนดเวลานี้ศาลอาจขยายหรือย่อโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 14 ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 ได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินไว้โดยตรง คงอาศัยเทียบเคียงได้ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องการขอขยายเวลาชำระหนี้ตามมาตรา 91 ซึ่งได้ตัดสินไว้ว่า การที่ผู้ร้องไม่อาจทราบได้ว่าจำเลยได้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ถือได้ว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษที่ผู้ร้องไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนด 2 เดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดได้ และถือได้ว่าเป็นกรณีมีเหตุสุดวิสัย ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำขอขยายระยะเวลาต่อศาลหลังจากสิ้นระยะเวลาแล้วได้ แต่ผู้ร้องจะต้องยื่นคำขอขยายระยะเวลาเสียภายในเวลาอันสมควรที่ผู้ร้องอาจยื่นได้หลังจากรทราบเรื่องจำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว²⁹ ดังนั้น โดยนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจึงสามารถนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 มาใช้บังคับโดยอนุโลมได้

4.2.1.4 ผลของการรับเอาหรือบอกปิดสัญญา

การรับเอาสัญญาโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น พระราชบัญญัติล้มละลายมิได้กำหนดไว้เป็นพิเศษว่าจะมีผลอย่างไร ดังนั้น จึงเป็นไปตามหลักกฎหมายว่าด้วยสัญญากล่าวคือ ต่างฝ่ายต่างต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ให้แก่กันตามสัญญา โดยคู่สัญญาอีกฝ่ายและกองทรัพย์สินโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งถึงกำหนดชำระ เป็นผล

²⁸ กระทรวงยุติธรรม, คู่มือปฏิบัติราชการกรมบังคับคดี (กรุงเทพมหานคร: กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม, 2540), หน้า 368-370.

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5944/2538 และ 6270/2539.

ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้ไม่มีประกัน ซึ่งอาจทำให้เจ้าหนี้เหล่านั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากตนจะได้รับชำระหนี้ในภายหลัง ด้วยเหตุนี้ การรับเอาสัญญาเพื่อให้มีการปฏิบัติตามสัญญาต่อไปจะต้องปรากฏว่าสัญญานั้นเป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สิน

แต่หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้บอกปิดไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สัญญานั้นก็เป็นอันขาดจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นต่อไป คู่สัญญาอีกฝ่ายจะเรียกร้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ปฏิบัติตามสัญญานั้นไม่ได้³⁰

หากการบอกปิดสัญญานั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่าย ดังนี้ มาตรา 122 วรรคสอง และมาตรา 92 ได้บัญญัติรับรองให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายได้ อันเป็นการแปลงสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาไปเป็นการชำระหนี้ค่าเสียหาย ซึ่งส่งผลให้เจ้าหนี้ตามสัญญานั้นสามารถขอรับชำระหนี้ได้ โดยเข้ามาอยู่ในกลุ่มเจ้าหนี้ไม่มีประกัน (เว้นแต่สิทธิตามสัญญาของคู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นจะเป็นสิทธิมีประกัน) ในอันที่จะได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วนแห่งจำนวนหนี้ ทั้งนี้ เพราะสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเกิดขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์บอกปิดสัญญา มูลหนี้ค่าเสียหายจึงเกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ จึงไม่อาจขอรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 94³¹ หนี้ค่าเสียหายดังกล่าวจัดเป็นข้อยกเว้นซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษในกฎหมายล้มละลาย ซึ่งโดยหลักทั่วไปแล้วต้องถือว่าหนี้ที่จะขอรับชำระหนี้ในกระบวนการล้มละลายได้ต้องเป็นหนี้ที่มูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์³²

โดยคู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นต้องยื่นขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายอันเกิดจากการบอกปิดสัญญาภายในกำหนดเวลา 2 เดือนนับจากวันที่อาจใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ได้ กล่าวคือ นับแต่วันที่

³⁰ หลวงสารกิจปริชา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะล้มละลาย, หน้า 178.

³¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 94 บัญญัติว่า "เจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจขอรับชำระหนี้ได้ ถ้ามูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์..."

³² ทวี กสิยพงศ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483, หน้า 269.

คู่สัญญาอีกฝ่ายทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่งบอกปิดสัญญาของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่หากมีข้อโต้แย้งเป็นคดี ให้นับจากวันคดีถึงที่สุด³³

ดังนั้น แม้หนี้ที่ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติตามสัญญาต่อไปเป็นหนี้เงิน คู่สัญญาอีกฝ่ายก็ไม่จำเป็นต้องยื่นขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 91 ด้วยเหตุที่ยังไม่แน่ว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรับเอาสัญญานั้นไปปฏิบัติต่อไปหรือไม่ ซึ่งบางกรณีก็ขอรับชำระไม่ได้เพราะเป็นเพียงสิทธิเท่านั้น³⁴ หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์บอกปิดสัญญาตามมาตรา 122 แล้ว คู่สัญญาอีกฝ่ายจึงจะมีสิทธิขอรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 92 คู่สัญญาอีกฝ่ายไม่อาจขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนเงินที่ได้ชำระให้แก่ลูกหนี้ไปแล้วและค่าเสียหายได้ทันทีตามมาตรา 91³⁵ แต่หนี้เงินตามสัญญาในส่วนซึ่งถึงกำหนดชำระแล้วก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และลูกหนี้ยังคงค้างชำระแก่คู่สัญญาอีกฝ่าย ดังนี้ คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 27 ประกอบกับมาตรา 91 มิฉะนั้น คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องในหนี้จำนวนดังกล่าวอีกต่อไป แม้ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการล้มละลายไปก็ตาม เว้นแต่ศาลจะสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา 135(1) และ (2) หรือศาลสูงมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องลูกหนี้

นอกจากนี้ การบอกปิดสัญญาย่อมมีผลทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถดำเนินการเรียกร้องทรัพย์สินที่คู่สัญญาอีกฝ่ายรับไว้จากลูกหนี้คืนได้ตามอำนาจในมาตรา 119³⁶ แต่ทั้งนี้ การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์บอกปิดสัญญาไม่ลบล้างผลที่ลูกหนี้ผิดนัด ซึ่งคู่สัญญาอีกฝ่ายริบเงินมัดจำได้ โดยไม่ต้องคืนมัดจำให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์³⁷

³³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 92.

³⁴ กระทรวงยุติธรรม, คู่มือปฏิบัติราชการกรมบังคับคดี, หน้า 368.

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1752/2535 และ 2634/2535.

³⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 2046/2514.

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2134/2518.

4.2.2 การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหาย

มาตรา 146 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลล้มละลาย เจ้าหนี้ หรือบุคคลใดได้รับความเสียหายโดยการกระทำหรือคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ บุคคลนั้นอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ทราบการกระทำหรือคำวินิจฉัยนั้น ศาลมีอำนาจสั่งยื่นตาม กลับ หรือแก้ไข หรือสั่งประการใดตามที่เห็นสมควร”

จากบทบัญญัติดังกล่าวอาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี ได้แก่

4.2.2.1 สิทธิของคู่สัญญาอีกฝ่าย

แม้คู่สัญญาอีกฝ่ายจะมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายอันเกิดจากการบอกปิดสัญญาได้ก็ตาม แต่หากคู่สัญญาอีกฝ่ายเห็นว่าคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ นั้นไม่ถูกต้อง ทำให้ตนได้รับความเสียหาย คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งบอกปิดสัญญาของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่อศาลก่อนได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 14 วันนับแต่วันทราบคำสั่ง

ศาลจะเป็นผู้พิจารณาอีกทีว่า การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์บอกปิดสัญญานั้น สมควรหรือไม่ และเมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยก็ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่งนั้น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ซึ่งหากศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้บอกปิดสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นสามารถขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายภายในกำหนดเวลา 2 เดือนนับแต่วันคดีถึงที่สุด ตามมาตรา 122 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 92

แต่หากคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่คัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่อศาลภายใน 14 วัน ดังนี้ ย่อมต้องเป็นไปตามคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ได้บอกปิดสัญญานั้น³⁸

³⁸ ตามนัยแห่งคำพิพากษาฎีกาที่ 1187/2506.

4.2.2.2 สิทธิของลูกหนี้และเจ้าหนี้

ลูกหนี้และเจ้าหนี้อาจร้องคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งรับเอาหรือบอกปิดสัญญาก็ตาม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 14 วันนับแต่วันทราบคำสั่ง ศาลจะเป็นผู้พิจารณาอีกที่ว่า การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รับเอาหรือบอกปิดสัญญานั้นสมควรหรือไม่³⁹ และเมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยก็ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่งนั้น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 24 โดยหากศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้บอกปิดสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นอาจขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายภายในกำหนดเวลา 2 เดือนนับจากวันคดีถึงที่สุด ตามมาตรา 122 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 92

แต่หากไม่มีผู้ใดคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่อศาลภายใน 14 วัน ดังนี้ ย่อมต้องเป็นไปตามคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ได้รับเอาหรือบอกปิดสัญญานั้น

4.3 การปฏิบัติต่อสัญญาในกระบวนการฟื้นฟูกิจการ

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวดกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะเมื่อลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการไม่จำเป็นต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย และช่วยให้เจ้าหนี้มีโอกาสได้รับชำระหนี้อย่างเป็นธรรมด้วย อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยบทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 เมษายน 2541 เป็นต้นไป

บทบัญญัติในหมวดกระบวนการฟื้นฟูกิจการนี้ ได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการปฏิบัติต่อสัญญา โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับ

³⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 170/2460.

ในวันที่ 22 เมษายน 2542 เป็นต้นไป อันปรากฏอยู่ในมาตรา 90/26 วรรคสอง, มาตรา 90/41 ทวิ และมาตรา 90/42(10)

ก่อนที่ผู้บริหารแผนจะใช้อำนาจบอกลบสัญญา นั้น มีกระบวนการโดยสังเขปกกล่าวคือ เมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการโดยเจ้าหนี้หรือลูกหนี้นั้นเองหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้มีการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้⁴⁰ และศาลได้มีคำสั่งรับคำร้องขอไว้เพื่อพิจารณา ย่อมก่อให้เกิดมาตรการคุ้มครองกิจการหรือสภาวะการพักบังคับชำระหนี้ (Automatic Stay) ตามมาตรา 90/12 ตัวอย่างเช่น

1. หากศาลที่รับคำร้องขอไม่มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ดังนี้ ย่อมห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องร้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน⁴¹

2. ห้ามเจ้าหนี้มีประกันบังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน รวมถึงห้ามเจ้าหนี้ซึ่งบังคับชำระหนี้ได้เองตามกฎหมายยึดทรัพย์สินหรือขายทรัพย์สินของลูกหนี้⁴²

3. ห้ามมิให้เจ้าของทรัพย์สินที่เป็นสาระสำคัญในการดำเนินกิจการของลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ สัญญาซื้อขาย หรือสัญญาอื่นที่มีเงื่อนไขเงื่อนไขในการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสัญญาเช่าที่ยังไม่สิ้นกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้หรือของบุคคลอื่นที่อาศัยสิทธิของลูกหนี้ รวมตลอดจนฟ้องร้องบังคับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้ซึ่งเกิดจากสัญญาดังกล่าว ถ้ามีการฟ้องคดีดังกล่าวไว้ก่อนแล้วให้ศาลงดการพิจารณาคดีนั้นไว้ เว้นแต่ศาลที่รับคำร้องขอจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นหรือหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารชั่วคราว ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน หรือผู้บริหารแผนชั่วคราว แล้วแต่กรณี ผิดนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อ ราคา ค่าตอบแทนการใช้ทรัพย์สิน หรือค่าเช่าตามสัญญา สองคราวติดต่อกัน หรือกระทำผิดสัญญาในข้อที่เป็นสาระสำคัญ⁴³

4. ห้ามมิให้ผู้ประกอบการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ งดให้บริการแก่ลูกหนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลที่รับคำร้องขอ หรือหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารชั่วคราว ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน หรือ

⁴⁰ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/2.

⁴¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/12(4).

⁴² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/12(6) และ (7).

⁴³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/12(8).

ผู้บริหารแผนชั่วคราว แล้วแต่กรณี ไม่ชำระค่าบริการที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการสองคราวติดต่อกัน ทั้งนี้ ไม่ห้ามผู้ประกอบการสาธารณูปโภคที่มีคำสั่งให้ศาลที่รับคำร้องขอมีคำสั่งเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องตามที่ศาลเห็นสมควร⁴⁴

5. ห้ามมิให้ลูกหนี้จำหน่าย จ่าย โอน ให้เช่า ชำระหนี้ ก่อหนี้ หรือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดภาระในทรัพย์สิน นอกจากเป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการค้าตามปกติของลูกหนี้สามารถดำเนินต่อไปได้ เว้นแต่ศาลที่รับคำร้องขอจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น⁴⁵

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการตามมาตรา 90/10 แล้ว แต่ยังไม่มีการตั้งผู้ทำแผนให้อำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของผู้บริหารของลูกหนี้สิ้นสุดลง โดยศาลจะมีคำสั่งตั้งผู้บริหารชั่วคราวให้อำนาจหน้าที่จัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไปภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จนกว่าจะมีการตั้งผู้ทำแผน ซึ่งในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่งตั้งผู้บริหารชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ชั่วคราว⁴⁶ ทั้งนี้ เมื่อผู้บริหารของลูกหนี้ได้รับทราบคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการแล้ว ผู้บริหารของลูกหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี และเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน และกิจการของลูกหนี้แก่ผู้บริหารชั่วคราวหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้วแต่กรณีโดยเร็วที่สุด เพื่อการนี้ให้ผู้บริหารชั่วคราวหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจเรียกให้ผู้ครอบครองส่งมอบทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี และเอกสารข้างต้นแก่ตนได้ด้วย⁴⁷

เมื่อศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนแล้ว ให้อำนาจหน้าที่ในจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ตกแก่ผู้ทำแผน⁴⁸ และภายในกำหนดเวลา 3 เดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งตั้งผู้ทำแผนในราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้ทำแผนส่งแผนแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และส่งสำเนาให้แก่เจ้าหนี้ผู้มี

⁴⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/12(11).

⁴⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/12(9).

⁴⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/20 วรรคหนึ่ง.

⁴⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/21 วรรคสาม.

⁴⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/25.

สิทธิออกเสียงและลูกหนี้⁴⁹ โดยแผนจะต้องมีรายการอย่างน้อย 10 ประการด้วยกันตามมาตรา 90/42 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในแผนให้มีรายการต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- (1) เหตุผลที่ทำให้มีการฟื้นฟูกิจการ
- (2) รายละเอียดแห่งสินทรัพย์ หนี้สิน และภาระผูกพันต่างๆของลูกหนี้ในขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ
- (3) หลักการและวิธีการฟื้นฟูกิจการ
 - (ก) ขั้นตอนของการฟื้นฟูกิจการ
 - (ข) การชำระหนี้ การยืดกำหนดเวลาชำระหนี้ การลดจำนวนหนี้ลง และการจัดกลุ่มเจ้าหนี้
 - (ค) การลดทุนและเพิ่มทุน
 - (ง) การก่อหนี้และระดมเงินทุน รวมตลอดถึงแหล่งของเงินทุนและเงื่อนไขแห่งหนี้สินและเงินทุนดังกล่าว
 - (จ) การจัดการและการหาประโยชน์จากทรัพย์สินของลูกหนี้
 - (ฉ) เงื่อนไขการจ่ายเงินปันผลและประโยชน์อื่นใด
- (4) การไต่ถอนหลักประกันในกรณีที่มีเจ้าหนี้มีประกันและความรับผิดชอบของผู้รับประกัน
- (5) แนวทางแก้ปัญหาในกรณีขาดสภาพคล่องชั่วคราวระหว่างการปฏิบัติตามแผน
- (6) วิธีปฏิบัติในกรณีที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องหรือโอนหนี้
- (7) ชื่อ คุณสมบัติ หนังสือยินยอมของผู้บริหารแผน และค่าตอบแทน โดยนำความในมาตรา 90/6 วรรคสอง มาใช้บังคับเกี่ยวกับผู้บริหารแผนโดยอนุโลม
- (8) การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารแผน
- (9) ระยะเวลาดำเนินการตามแผนซึ่งไม่เกินห้าปี
- (10) การไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญา ในกรณีที่ทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญามีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้”

⁴⁹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/43 วรรคหนึ่ง.

เมื่อเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิออกเสียงและลูกหนี้ได้รับสำเนาแผนแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นัดประชุมเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิออกเสียงเพื่อปรึกษาลงมติว่าจะยอมรับแผนหรือไม่หรือจะแก้ไขอย่างไร⁵⁰

เมื่อแผนได้รับความเห็นชอบโดยมติพิเศษของที่ประชุมเจ้าหนี้ตามมาตรา 90/46 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะรายงานมติของที่ประชุมเจ้าหนี้ที่ยอมรับแผนต่อศาลโดยเร็ว เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งว่าจะเห็นชอบด้วยแผนหรือไม่⁵¹ ซึ่งศาลจะมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า

1. แผนมีรายการครบถ้วนตามมาตรา 90/42

2. ข้อเสนอในการชำระหนี้ไม่ขัดต่อมาตรา 90/42 ตริ กล่าวคือ สิทธิของเจ้าหนี้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน เว้นแต่เจ้าหนี้ผู้ได้รับการปฏิบัติที่เสียเปรียบในกลุ่มนั้นจะให้ความยินยอมเป็นหนังสือ และในกรณีที่ยอมรับแผนเป็นมติตามมาตรา 90/46(2) ข้อเสนอในการชำระหนี้ตามแผนนั้นจะต้องเป็นไปตามลำดับที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าด้วยการแบ่งทรัพย์สินในคดีล้มละลาย กล่าวคือ ต้องเป็นไปตามลำดับที่มาตรา 130 กำหนดไว้ เว้นแต่เจ้าหนี้จะให้ความยินยอม และ

3. เมื่อการดำเนินการตามแผนสำเร็จ จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไม่น้อยกว่ากรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย⁵²

เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน ให้ศาลแจ้งคำสั่งนั้นแก่ผู้บริหารแผนและผู้ทำแผนโดยไม่ชักช้า และให้บรรดาสิทธิและอำนาจหน้าที่ของผู้ทำแผนตกเป็นของผู้บริหารตั้งแต่ผู้บริหารแผนทราบคำสั่งศาล⁵³ โดยผู้บริหารแผนจะต้องจัดทำรายงานการปฏิบัติงานตามแผนเสนอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทุก 3 เดือน⁵⁴ และจะต้องดำเนินการบริหารกิจการของลูกหนี้ตามแผนที่ศาลได้เห็นชอบแล้วนั้น มิฉะนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้บริหารแผนพ้นจากตำแหน่งหรือมี

⁵⁰ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/44 วรรคหนึ่ง.

⁵¹ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/56.

⁵² พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/58 วรรคหนึ่ง.

⁵³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/59 วรรคหนึ่ง.

⁵⁴ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/66.

คำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรก็ได้⁵⁵ ซึ่งการปฏิบัติงานตามแผนอย่างหนึ่งนั้นก็คือ การใช้อำนาจไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนนั่นเอง⁵⁶

อย่างไรก็ตาม แผนฟื้นฟูกิจการที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบนั้น เป็นการกำหนดทิศทางและแนวทางให้ผู้บริหารแผนทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่หากสถานการณ์แปรเปลี่ยนไปซึ่งอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและนอกองค์กรของลูกหนี้ หรืออาจเกิดจากข้อกำหนดในแผนฟื้นฟูกิจการนั่นเองที่เป็นอุปสรรคทำให้การบริหารจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่อาจดำเนินการไปได้โดยราบรื่นและอาจทำให้ไม่สามารถฟื้นฟูกิจการได้สำเร็จตามแผน การแก้ไขแผนเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ นั้นย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้การฟื้นฟูกิจการสำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากนี้ หากการดำเนินการตามแผนมาจนใกล้ครบกำหนดระยะเวลาตามแผน แต่ยังไม่อาจบริหารจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ให้บรรลุผลสำเร็จตามแผนได้ กฎหมายก็เปิดช่องให้ผู้บริหารแผนดำเนินการแก้ไขแผนได้ตามมาตรา 90/63⁵⁷

4.3.1 หลักเกณฑ์ในการรับเอาหรือบอกปิดสัญญา

พระราชบัญญัติล้มละลายมาตรา 90/42 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในแผนให้มีรายการต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย...

(10) การไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญา ในกรณีที่ทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญามีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้"

มาตรา 90/41 ทวิ บัญญัติว่า "ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันที่ผู้บริหารแผนทราบคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนของศาล ให้ผู้บริหารแผนมีอำนาจไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน

⁵⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/67.

⁵⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/41 ทวิ วรรคหนึ่ง.

⁵⁷ พิชัย นิลทองคำ และกมล อธิเวชพลกุล, การปรับโครงสร้างหนี้ด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้โดยศาลล้มละลายกลาง (กรุงเทพมหานคร: อทศยา มิเลนเนียม, 2547), หน้า 155.

เจ้าหน้าที่หรือบุคคลใดได้รับความเสียหายโดยการกระทำของผู้บริหารแผนตามมาตรานี้ บุคคลนั้นอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ทราบการกระทำนั้น ศาลมีอำนาจสั่งยื่นตาม กลับ หรือแก้ไข หรือสั่งประการใดตามที่เห็นสมควร

บุคคลใดได้รับความเสียหายตามมาตรา นี้ มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับค่าเสียหายได้”

มาตรา 90/26 วรรคสอง บัญญัติไว้มีสาระสำคัญว่า บุคคลใดได้รับความเสียหายเพราะผู้บริหารแผนไม่ยอมรับทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาตามมาตรา 90/41 ทวิ มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับค่าเสียหายได้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง (1 เดือน) นับจากวันที่อาจใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ ถ้ามีข้อโต้แย้งเป็นคดีให้นับจากวันคดีถึงที่สุด

จากบทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในการบอกปิดสัญญาในกระบวนการฟื้นฟูกิจการมีลักษณะคล้ายคลึงกับการบอกปิดสัญญาในกระบวนการล้มละลายอยู่บ้าง ดังนั้น ในส่วนที่เหมือนกันจึงอาจนำหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตามมาตรา 122 และคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาปรับใช้ได้ ซึ่งอาจพิจารณาได้ดังนี้

4.3.1.1 ประเภทของสัญญาที่สามารถบอกปิดได้

มาตรา 90/41 ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้บริหารแผนมีอำนาจไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน ดังนั้น ในเบื้องต้นจะต้องปรากฏว่า

1. สัญญานั้นเป็นสัญญาที่ลูกหนี้ยังคงมีสิทธิตามสัญญา
2. สัญญานั้นเป็นสัญญาที่มีภาระหรือมีหนี้สินเกี่ยวกับสัญญา
3. สัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ และ
4. การไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้นั้น

ต้องมีการกำหนดไว้ในแผน

สำหรับหลักเกณฑ์ในข้อที่ 1. ถึง 3. นั้นมีลักษณะทำนองเดียวกับในกระบวนการล้มละลายตามมาตรา 122 วรรคหนึ่ง ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 4.2.1.1 ข้างต้น แต่ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการมีหลักเกณฑ์เพิ่มอีกข้อหนึ่งคือ การไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์นั้นต้องได้กำหนดไว้ในแผนด้วย ผู้บริหารแผนจึงจะมีอำนาจไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาดังกล่าวได้ หากผู้บริหารแผนใช้อำนาจบอกปิดสัญญาแตกต่างไปจากที่ได้กำหนดไว้ในแผน กล่าวคือ ไม่บอกปิดสัญญาตามที่แผนได้กำหนดไว้ แต่กลับรับเอาสัญญานั้น หรือบอกปิดสัญญาที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแผน ดังนี้ ถือว่าผู้บริหารแผนไม่ดำเนินการตามแผน ศาลย่อมมีคำสั่งให้ผู้บริหารแผนพ้นจากตำแหน่งได้ตามมาตรา 90/67

โดยเหตุที่มาตรา 90/42(10) กำหนดให้แผนต้องมีรายการการไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญา ในกรณีที่ทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ดังนั้น หากผู้ทำแผนเห็นว่าสิทธิตามสัญญาใดมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ผู้ทำแผนจะต้องกำหนดไว้ในแผนถึงการไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญานั้น ซึ่งรายการที่กำหนดไว้ในแผนตามที่ถูกจัดทำแผนได้จัดทำขึ้นจะต้องผ่านมติพิเศษยอมรับแผนของที่ประชุมเจ้าหนี้ อีกทั้งยังต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลด้วย แผนนั้นจึงจะผูกพันมีผลให้กิจการได้รับการฟื้นฟูไปตามแผนนั้น แต่หากผู้ทำแผนไม่ได้ระบุถึงสัญญาให้ครบถ้วนว่าสัญญาใดบ้างที่ผู้ทำแผนประสงค์จะบอกปิด ดังนี้ หากผู้บริหารแผนทราบในภายหลังถึงความมีอยู่แห่งสัญญาซึ่งมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ ผู้บริหารแผนก็ไม่มีอำนาจบอกปิดสัญญานั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสัญญาใดที่ไม่ได้ถูกบอกปิดตามแผน ย่อมถือว่าเป็นการรับเอาสัญญานั้น

อย่างไรก็ตาม หากผู้บริหารแผนเห็นควรปฏิบัติต่อสัญญาของลูกหนี้เป็นอย่างอื่นแตกต่างไปจากที่แผนได้กำหนดไว้เพื่อให้การฟื้นฟูกิจการสำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้บริหารแผนอาจเสนอขอแก้ไขแผนได้ตามมาตรา 90/63 วรรคหนึ่ง และเมื่อแผนที่แก้ไขนั้นได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้และศาลแล้ว ผู้บริหารแผนย่อมมีอำนาจบอกปิดสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ตามแผนที่ได้แก้ไขแล้วนั้น

4.3.1.2 อำนาจของผู้บริหารแผนในการรับเอาหรือบอกปิดสัญญา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าดุลพินิจในการบอกปิดสัญญานั้นแท้จริงแล้วอยู่ที่ผู้ทำแผนโดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้และศาล อำนาจของผู้บริหารแผนนั้น

เป็นเพียงการปฏิบัติตามที่แผนได้กำหนดไว้แล้วเท่านั้น หากได้มีดุลพินิจในการใช้อำนาจแต่อย่างใด จึงต่างกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกระบวนการล้มละลายที่กฎหมายให้อำนาจโดยสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาได้ว่าสัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้หรือไม่

ดังนั้น สัญญาใดที่แผนไม่ได้กำหนดให้บอกปิด ผู้บริหารแผนก็ต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นต่อไปให้เสร็จสิ้นหรือให้เป็นตามแนวทางที่แผนได้กำหนดไว้ ผู้บริหารแผนไม่มีอำนาจพิจารณาว่าสิทธิตามสัญญานั้นมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้หรือไม่

4.3.1.3 กำหนดเวลาในการบอกปิดสัญญา

เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนแล้ว มาตรา 90/41 ทวิ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้บริหารแผนจะต้องดำเนินการบอกปิดไม่ยอมรับสิทธิตามสัญญาตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่ผู้บริหารแผนทราบคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนของศาล หากผู้บริหารแผนไม่ดำเนินการบอกปิดสัญญาภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้บริหารแผนย่อมไม่มีอำนาจที่จะบอกปิดสัญญานั้นได้ อันถือได้ว่าผู้บริหารแผนไม่ดำเนินการตามแผน ศาลย่อมมีคำสั่งให้ผู้บริหารแผนพ้นจากตำแหน่งได้ตามมาตรา 90/67 อีกทั้งหากปรากฏว่าผู้บริหารแผนละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือกระทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้โดยมุ่งหมายให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ ก็อาจต้องรับโทษเป็นการส่วนตัว ตามมาตรา 90/88

4.3.1.4 ผลของการรับเอาหรือบอกปิดสัญญา

สัญญาใดที่แผนไม่ได้กำหนดให้บอกปิด ผู้บริหารแผนย่อมต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นต่อไปให้เสร็จสิ้นหรือให้เป็นตามแนวทางที่แผนได้กำหนดไว้ กล่าวคือ ต่างฝ่ายต่างต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ให้แก่กันตามสัญญา โดยคู่สัญญาอีกฝ่ายและกิจการโดยผู้บริหารแผนจะต้องชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งถึงกำหนดชำระ

ส่วนสัญญาใดที่แผนกำหนดให้บอกปิดนั้น หากผู้บริหารแผนบอกปิดสัญญาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สัญญานั้นย่อมสิ้นสุดลง คู่สัญญาอีกฝ่ายและกิจการโดยผู้บริหารแผนไม่ต้องผูกพันปฏิบัติตามสัญญาต่อไป และหากการบอกปิดสัญญาก่อให้เกิดความ

เสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่าย ดังนี้ มาตรา 90/41 ทวิ วรรคท้าย และมาตรา 90/26 วรรคสอง ได้บัญญัติรับรองให้คู่สัญญาอีกฝ่ายมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายได้ อันเป็นการแปลงสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาไปเป็นการชำระหนี้ค่าเสียหาย ซึ่งจะส่งผลให้เจ้าหนี้ตามสัญญานั้นสามารถขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ โดยเข้ามาอยู่ในกลุ่มเจ้าหนี้ไม่มีประกัน (เว้นแต่สิทธิตามสัญญาของคู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นจะเป็นสิทธิมีประกัน) ในอันที่จะได้รับชำระหนี้เฉลี่ยตามส่วนแห่งจำนวนหนี้ ทั้งนี้ เพราะสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารแผนบอกรื้อสัญญา มูลหนี้ค่าเสียหายจึงเกิดขึ้นภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ จึงไม่อาจขอรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 90/27 หนี้ค่าเสียหายดังกล่าวจัดเป็นข้อยกเว้นซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษในกฎหมายล้มละลาย ซึ่งโดยหลักทั่วไปแล้วต้องถือว่าหนี้ที่จะขอรับชำระในกระบวนการฟื้นฟูกิจการได้ต้องเป็นหนี้ที่มูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ

ทั้งนี้ คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องยื่นขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายอันเกิดจากการบอกรื้อสัญญาภายในกำหนดเวลา 1 เดือนนับจากวันที่อาจใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ได้ กล่าวคือ นับจากวันที่คู่สัญญาอีกฝ่ายทราบคำสั่งบอกรื้อสัญญาของผู้บริหารแผน แต่หากมีข้อโต้แย้งเป็นคดีให้นับจากวันคดีถึงที่สุด

4.3.2 การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหาย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แล้ว อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ

4.3.2.1 สิทธิของคู่สัญญาอีกฝ่าย

1. สิทธิตามมาตรา 90/41 ทวิ วรรคสอง

แม้คู่สัญญาอีกฝ่ายจะมีสิทธิขอรับชำระหนี้สำหรับค่าเสียหายอันเกิดจากการบอกรื้อสัญญาได้ก็ตาม แต่หากการบอกรื้อสัญญาของผู้บริหารแผน ทำให้ตนได้รับความเสียหาย คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นมีสิทธิยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านการบอกรื้อสัญญาของผู้บริหารแผนต่อศาลก่อนได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 14 วันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการบอกรื้อสัญญานั้น

ศาลจะเป็นผู้พิจารณาอีกที่ว่า การที่ผู้บริหารแผนบอกปิดสัญญา นั้นสมควรหรือไม่ และเมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยก็ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่งนั้น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 24 โดยหากศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้บอกปิดสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นสามารถขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายภายในกำหนดเวลา 1 เดือนนับแต่วันคดีถึงที่สุด ตามมาตรา 90/41 ทวิ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 90/26 วรรคสอง

แต่หากคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่คัดค้านคำสั่งของผู้บริหารแผนต่อศาลภายใน 14 วัน ดังนี้ สัญญานั้นย่อมถูกบอกปิดตามที่ผู้บริหารแผนได้ใช้อำนาจไป

2. สิทธิตามมาตรา 90/12(8)

หากสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาเช่าซื้อ สัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นที่มีเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสัญญาเช่าที่ยังไม่สิ้นกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ มาตรา 90/12(8) กำหนดห้ามมิให้เจ้าของทรัพย์สินที่เป็นสาระสำคัญในการดำเนินกิจการของลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ สัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นที่มีเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสัญญาเช่าที่ยังไม่สิ้นกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้หรือของบุคคลอื่นที่อาศัยสิทธิของลูกหนี้ รวมตลอดจนฟ้องร้องบังคับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้ซึ่งเกิดจากสัญญาดังกล่าว ถ้ามีการฟ้องคดีดังกล่าวไว้ก่อนแล้ว ให้ศาลงดการพิจารณาคดีนั้นไว้

อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของมาตราดังกล่าวได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ กล่าวคือ หากศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นหรือหลังจากศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารชั่วคราว ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน หรือผู้บริหารแผนชั่วคราวแล้วแต่กรณี ฆัดนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อ ราคา ค่าตอบแทนการใช้ทรัพย์สิน หรือค่าเช่าตามสัญญา สองคราวติดต่อกัน หรือกระทำผิดสัญญาในข้อที่เป็นสาระสำคัญ คู่สัญญาอีกฝ่ายซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นย่อมมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้หรือของบุคคลอื่นที่อาศัยสิทธิของลูกหนี้ รวมตลอดจนฟ้องร้องบังคับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้ซึ่งเกิดจากสัญญาดังกล่าวได้ และถ้ามีการฟ้องคดีดังกล่าวไว้ก่อนแล้วก็ให้ศาลพิจารณาคดีนั้นต่อไปได้

นอกจากนี้ หนี้ที่เกิดขึ้นจากสัญญาดังกล่าวตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ จนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนนั้น คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมมีสิทธิได้รับชำระหนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนโดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ แต่คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นจะต้องมีหนังสือขอให้ผู้ทำแผนออกหนังสือรับรองสิทธิของตนก่อนวันประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแผน ถ้าผู้ทำแผนจะปฏิเสธสิทธิของเจ้าหนี้ จะต้องปฏิเสธเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ภายใน 14 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือของเจ้าหนี้ มิฉะนั้น ให้ถือว่ายอมรับสิทธิของเจ้าหนี้ตามที่ขอมา ถ้าเจ้าหนี้ไม่ได้มีหนังสือขอให้ผู้ทำแผนออกหนังสือรับรองสิทธิของตนหรือผู้ทำแผนมีหนังสือปฏิเสธสิทธิของเจ้าหนี้ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้น เจ้าหนี้นั้นอาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน 14 วันนับแต่วันประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแผนหรือวันที่เจ้าหนี้ได้รับคำปฏิเสธนั้นแล้วแต่กรณี⁵⁸

3. สิทธิตามมาตรา 90/12(11)

หากสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาให้บริการสาธารณูปโภค มาตรา 90/12(11) ห้ามมิให้ผู้ประกอบการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ งดให้บริการแก่ลูกหนี้ อย่างไรก็ตาม หากได้รับอนุญาตจากศาลที่รับคำร้องขอ หรือหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ ลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้บริหารชั่วคราว ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน หรือผู้บริหารแผนชั่วคราว แล้วแต่กรณี ไม่ชำระค่าบริการที่เกิดขึ้นหลังจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการสองคราวติดต่อกัน ผู้ประกอบการสาธารณูปโภคยอมงดให้บริการแก่ลูกหนี้ได้ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการสาธารณูปโภคอาจมีคำร้องให้ศาลที่รับคำร้องขอมีคำสั่งเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ร้องตามที่ศาลเห็นสมควรได้

นอกจากนี้ หนี้ที่เกิดขึ้นจากสัญญาให้บริการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการจนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ทำแผนนั้น คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมมีสิทธิได้รับชำระหนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนโดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ แต่คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นจะต้องมีหนังสือขอให้ผู้ทำแผนออกหนังสือรับรองสิทธิของตนก่อนวันประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแผน ถ้าผู้ทำแผนจะปฏิเสธสิทธิของเจ้าหนี้ จะต้องปฏิเสธเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ภายใน 14 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือของเจ้าหนี้ มิฉะนั้น ให้ถือว่ายอมรับสิทธิของเจ้าหนี้ตามที่ขอมา ถ้าเจ้าหนี้

⁵⁸ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483, มาตรา 90/27 วรรคท้าย.

ไม่ได้มีหนังสือขอให้ผู้ทำแผนออกหนังสือรับรองสิทธิของตนหรือผู้ทำแผนมีหนังสือปฏิเสธสิทธิของเจ้าหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวข้างต้น เจ้าหนี้นั้นอาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน 14 วันนับแต่วันประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแผนหรือวันที่เจ้าหนี้ได้รับคำปฏิเสธนั้นแล้วแต่กรณี ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 90/27 วรรคท้าย

4.3.2.2 สิทธิของเจ้าหนี้

หากการบอกปิดสัญญาของผู้บริหารแผนทำให้เจ้าหนี้ได้รับความเสียหาย เจ้าหนี้อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อคัดค้านการบอกปิดสัญญาตามแผนของผู้บริหารแผนได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 14 วันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการบอกปิดสัญญานั้น ศาลจะเป็นผู้พิจารณาอีกทีว่า การที่ผู้บริหารแผนบอกปิดสัญญานั้นสมควรหรือไม่ และเมื่อศาลมีคำสั่งประการใดแล้ว หากคู่ความไม่เห็นด้วยก็ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่งนั้น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542 มาตรา 24 โดยหากศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้บอกปิดสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายอาจขอรับชำระหนี้ค่าเสียหายอันเกิดจากการบอกปิดสัญญาได้ภายในกำหนดเวลา 1 เดือนนับจากวันคดีถึงที่สุด ตามมาตรา 90/41 ทวิ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 90/26 วรรคสอง

แต่หากเจ้าหนี้ไม่คัดค้านคำสั่งของผู้บริหารแผนต่อศาลภายใน 14 วัน ดังนี้สัญญาที่ย่อมถูกบอกปิดตามที่ผู้บริหารแผนได้ใช้อำนาจไป